

BASIN VE YAYIN BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BASINA DUYDUKLARI İLGİ DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Erkan Yüksel* Abdullah Koçak**

ÖZET

Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü ilk ve son dönem öğrencilerinin basına olan ilgi düzeyleri arasındaki karşılıklı ilişkilerin tanımlanmasının amaçlandığı bu alan araştırmasında genel olarak öğrencilerin haberleri takip etme yöntemleri, gazete okuma sıklıkları, gazete okumaya ayırdıkları zaman, okumayı tercih ettikleri gazeteler ve okudukları gazetelere duydukları güven bazında değerlendirmelerde bulunulmuştur. İletişim eğitimi konusundaki tartışmalara yeni bir veri sağlaması açısından önemli olan bulgular, iki grup arasındaki ilişkinin birbirine yakınlığını ortaya koyarken, farklılıklar daha çok cinsiyet ve gelir gibi diğer değişkenler bazında ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: İletişim Eğitimi, basın, gazete okunurluğu, güvenilirlik.

A SURVEY RESEARCH ON THE PRESS CONCERNS OF PRESS AND PUBLICATION DEPARTMENT'S STUDENTS

ABSTRACT

This survey research deals with the press concerns of the first and last term students of the Anadolu University Communication Sciences Faculty, Department of Press and Publication. It aims to compare the relationships on readership patterns of these two groups. Results, which are the contributions for the discussion of communication education, shows that there are similarities between the readership patterns of the first and the last term students. On the other hand the statistically significant differences about readership patterns are between the variables such as sex and income.

Key Words: Communication Education, press, readership, credibility.

GİRİŞ

Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü ilk dönem öğrencileri ile son dönem öğrencilerinin basına duydukları ilgi düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Bu çalışmada temel olarak yukarıdaki soruya yanıt aranmaya çalışılarak bir alan araştırması gerçekleştirilmiş, Basın ve Yayın Bölümü ilk ve son dönem öğrencilerinin basına duydukları ilgi düzeyleri ölçülerek karşılaştırılmak istenilmiştir.

Çalışma, öncelikle Türkiye'nin 1990'lı yıllara kadar iletişim eğitimi veren ilk altı fakültesinden birini konu alması açısından ve sonra da bugün sayıları 15'e yaklaşan iletişim fakültelerinin de dahil olduğu "Nasıl bir iletişim eğitimi?" tartışmalarına, basın ve yayın bölümü öğrencilerinin basına olan yaklaşımların ortaya koyulması, dolayısıyla basın ve yayın eğitiminin sorgulanması anlamında sağlayacağı katkı açısından önemli bulunmaktadır. Kamuoyunun basına olan ilgi düzeyi konusunda bundan önce yapılmış pek çok çalışma bulunurken, basın ve yayın öğrencilerinin aynı sorulara verdikleri yanıtların ortaya konulması açısından da çalışma önemli bulunmaktadır. Ayrıca çalışma, basın ve yayın bölümünde daha önce bu yönde bir araştırma yapılmadığı için bir ilk olma özelliği de taşımaktadır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri

Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü ilk ve son dönem öğrencileri ve ankete katılan öğrencilerin sayısı sınırlıdır. Her anket çalışmasında olduğu gibi uygulamada kullanılan soru formunda yer alan sorulara öğrencilerin samimi ve gerçeği yansıtır bir şekilde yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

Çalışmada ilk dönem öğrencileri olarak adlandırılanlar, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın bölümünde ilk dönem derslerini almaya yeni başlayan; Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda bir yıl yabancı dil eğitimi almış ya da yabancı dil sınavını başarı ile vererek doğrudan ilk sınıftan ders almaya başlayan lise mezunu öğrencilerdir.

Son dönem öğrencileri olarak adlandırılanlar ise, fakültede ilk iki yılki zorunlu derslerini tamamlamış, 5. 7. ya da 8. dönem derslerini almakta olan mezuniyet aşamasındaki ya da mezuniyetlerine iki dönem daha kalmış olan öğrencilerdir.

YÖNTEM

Çalışma, bir alan araştırması olup tarama modeliyle desenlenmiştir. Toplam 9 sorudan oluşan anket formu iki bölüm halinde hazırlanmıştır. İlk bölüm öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik üç soru ve ikinci bölüm ise basına duydukları ilgi düzeylerine yönelik altı soruyu kapsamaktadır.

*Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi

** Yrd. Doç., Dr., Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Basına duyulan ilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla öğrencilere; haberleri nereden takip ettikleri, gazete okuma sıklıkları, bir gazeteyi okumaya ayırdıkları zaman ve okudukları gazeteye duydukları güven seviyesini konu alan sorular yöneltilmiştir. Anket formu, Basın ve Yayın Bölümü ilk dönem öğrencilerine 15 Ekim 2002 günü, zorunlu olarak aldıkları Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi kapsamında dağıtılmış ve ders sonunda toplanmıştır.

Bölümün 5. 7. ya da 8. dönem öğrencilerine ise anket, yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Fakülte Sekreterliği'nden edinilen öğrenci listesinde adları bulunan öğrenciler, Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersini alan dört öğrenci tarafından izleyen bir aylık süre içerisinde teker teker bulunarak, soru formunu yanıtlamaları sağlanmıştır.

Elde edilen veriler, SPSS 11.0 paket programı kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Sonuçlar frekans dağılım tabloları, çapraz tabloları, ki-kare analizleri, korelasyon tabloları, ve varyans analizleri alınarak çözümlenmiştir.

BULGULAR

1. Ankete Yanıt Veren Öğrencilerin Bazı Özellikleri

Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Fakülte Sekreterliği'nden alınan kayıtlara göre Basın ve Yayın bölümünün ilk dönemdeki toplam öğrenci sayısı 69 iken, son dönemdeki öğrenci sayısı 85'tir. Anket sorularına bölümde ilk dönem öğrencilerinden 48'i (N/n= 1,44) ve son dönem öğrencilerinden de 79'u (N/n= 1,08) yanıt vermiştir.

Anket sorularına yanıt veren ilk dönem öğrencilerinin yüzde 58,3'ü erkek, yüzde 41,7'si kadındır. Son dönem öğrencilerinin ise yüzde 51,9'u erkek ve 48,1'i kadındır. Genel olarak her iki dönem öğrencilerinin de yarısından fazlasını erkekler oluşturmaktadır. Ankete yanıt veren ilk dönem öğrencilerinin yaşları sırasıyla ağırlıklı olarak 21 (yüzde 29,2), 20 (yüzde 20,8) ve 19 (yüzde 18,8) biçiminde ve son dönem öğrencilerinin yaşları da sırasıyla ağırlıklı olarak 23 (yüzde 28,2), 22 (yüzde 25,6) ve 21 (yüzde 19,2) biçiminde dağılmaktadır. İki grup öğrenci arasındaki yaş farkı, buldukları dönemle de ilişkili biçimde değişmektedir.

"Hanede çalışan tüm kişilerin gelirlerini ve her türlü diğer maddi gelirlerinizi hesaplarsanız, hanenize giren toplam aylık gelir ne kadardır?" biçimindeki soruya ilk dönem öğrencilerinden yalnızca altısı yanıt vermemiş ve 42 öğrenciden yanıt alınmıştır. Buna göre öğrencilerin ailelerinin

gelirlerinin ağırlıklı olarak (yüzde 42,9) 500 milyon liradan azdır. Son dönem öğrencilerinden bu soruya yalnızca ikisi yanıt vermemiş ve 77 öğrenciden yanıt alınmıştır. Bu öğrenciler arasında aylık geliri 1-2 milyar lirayı bulanlar en kalabalık grubu oluşturmaktadır (yüzde 32,5). Tablo 1'deki veriler son dönem öğrencileri arasında gelir düzeyi daha yüksek öğrencilerin sayısının ilk dönem öğrencilerine göre daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Haneye Giren Toplam Aylık Gelir

	İlk dönem öğrencileri (%)	Son dönem öğrencileri (%)
500 milyon liradan az	42,9	23,4
500 milyon -1 milyar lira	33,3	27,3
1-2 milyar lira	19,0	32,5
2-3 milyar lira	4,8	6,5
3 milyar liradan fazla	0	10,4

2. Öğrencilerin Basına Duydukları İlgili Düzeylerine İlişkin Veriler

Öğrencilerin basına ilgi düzeyleri haberleri nereden takip ettikleri, gazete okuma sıklıkları, bir gazeteyi okumaya ayırdıkları zaman ve okudukları gazeteye duydukları güven seviyesi soruları ile çerçevelenmiştir. Söz konusu soruların yanıtları aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2.1 Öğrenciler haberleri takip ediyor mu?

Öğrencilerin basına duydukları ilgi düzeyini ölçmeye yönelik ilk soru haberleri takip edip etmedikleridir. İlk dönem öğrencileri arasında "Haberleri takip ediyor musunuz?" sorusuna yanıt verme oranı diğer sorulara oranla düşüktür. Ankete katılan ilk dönem öğrencilerin yüzde 63'ü bu soruya yanıt vermiştir. Son dönem öğrencilerinin tamamından ise soruya yanıt alınmıştır. Bulgular ankete yanıt veren ilk dönem öğrencilerinin tamamının haberleri bir şekilde takip ettiklerini ortaya koymaktadır. Son dönem öğrencilerinin ise yalnızca 5'i, eş deyişle yüzde 6,3'ü haberleri hiçbir şekilde takip etmediklerini bildirmişlerdir. Basın ve Yayın Bölümü'ne yeni kayıt yaptıranlar arasında değil ama mezuniyet aşamasına yaklaşmış ya da mezuniyet aşamasında olan öğrenciler arasında haberleri takip etmediğini söyleyen öğrencilerin bulunması anlamlı bir veri olarak dikkati çekmektedir.

2.2 Öğrenciler haberleri daha çok nereden takip ediyor?

Haberleri takip ettiğini söyleyen öğrencilere yö-

neltelen, "Daha çok nereden takip ediyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar ilk ve son dönem öğrencileri arasında birbirine yakındır. İki grubun verdiği yanıtlar arasındaki ilişki düzeyi istatistiksel olarak anlamlıdır (Spearman's Rho: 0,971; p: 0,001) En fazla üç şıkkın işaretlenmesi istenilen bu soruya verilen yanıtlar ortak bir şekilde öğrencilerin haberleri daha çok gazete, televizyon, arkadaş sohbetleri ve internetten takip ettiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Öğrenciler Haberleri Nereden Takip Ediyor?

	İlk dönem öğrencileri (%)	Son dönem öğrencileri (%)
Gzt. takip ediyorum	40,3	34,4
TV takip ediyorum	32,8	32,8
İnt. takip ediyorum	10,4	12,7
Arkadaş soh. takip ed.	10,4	7,9
Radyolardan takip ed.	3,0	6,4
Dergilerden takip ed.	3,0	5,8

Tablo 2'de sunulduğu gibi ilk dönem öğrencileri arasında haberleri gazetelerden takip etme oranı (yüzde 40,3), son dönem öğrencilerine oranla (yüzde 34,4) daha yüksektir. Haberleri televizyonlardan izleyenlerin oranı ise şaşırtıcı bir biçimde aynıdır (yüzde 32,8). İki grup arasındaki ilk farklılık kendisini internet kullanımı ve arkadaş sohbetleri yanıtlarında göstermektedir. İlk dönem öğrencileri arasında haberleri internetten ve arkadaş sohbetlerinden takip etme oranı eşit iken, son dönem öğrencileri arasında arkadaş sohbetlerinin yerini internet kullanımı almıştır. İlk dönem öğrencileri arasında haberleri takip etmede en az tercih edilen araçlar radyo ve dergiler iken, son dönem öğrencilerinin daha fazla radyo ve dergileri takip ettikleri belirlenmektedir.

Sonuç olarak bulgular ilk ve son dönem öğrencileri arasında haberleri televizyonlardan takip etme oranlarının farklı olmadığını, ancak gazeteleri takip etme ve arkadaş sohbetlerine katılma oranlarının son sınıf öğrencilerinde daha az olduğunu, radyo ve dergi takip etme oranlarının ise son dönem öğrencilerinde yaklaşık iki kat fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

2.3 Öğrenciler düzenli olarak gazete okuyorlar mı?

Öğrencilerin haberleri en fazla takip ettiklerini söyledikleri araç, gazetelerdir ve öğrencilerin gazeteleri düzenli okuyup okumadıkları ve okuyor-

larsa hangi sıklıkta okudukları çalışmada ayrıca soru olarak yöneltilmiştir. Bu birleşik iki soruya, ilk sınıf öğrencilerinden biri yanıt vermezken, son dönem öğrencilerinin tamamından yanıt alınmıştır.

"Düzenli olarak gazete okuyor musunuz? Okuyorsanız, hangi sıklıkta okuyorsunuz?" sorusu için alınan yanıtlar tablo 3'te sunulmaktadır. Buna göre dönemler arasında gazete okuma sıklığı açısından istatistiksel olarak iki grubun verdiği yanıtlar arasındaki ilişki düzeyi anlamlı değildir (Ki-kare: 9,98; sd: 5; p: 0,076).

Tablo 3. Öğrenciler Düzenli Olarak Gazete Okuyorlar mı?

	İlk dönem öğrencileri (%)	Son dönem öğrencileri (%)
Hayır, okuyamıyorum	0	6,3
Ara sıra okuyorum	0	11,4
Haftada 1-2 gün oku.	8,3	8,9
Haftada 3-4 gün oku.	29,2	26,6
Yaklaşık her gün oku.	47,9	35,4
Düzenli her gün oku.	14,6	11,4

Tablo 3'te sunulan verilere göre, ağırlıklı olarak ilk dönem öğrencilerinin yüzde 47,9'u ve son dönem öğrencilerinin yüzde 35,4'ü yaklaşık her gün gazete okuduklarını söylemişlerdir. "Her gün düzenli olarak gazete okuyorum" ve "Haftada 3-4 gün okuyorum" diyen öğrencilerin oranı ise, ilk dönem öğrencileri arasında daha yüksektir. Son dönem öğrencilerinin yüzde 17,7'si düzenli olarak gazete okuyamadıklarını ya da ancak ara sıra okuyabildiklerini belirtmişlerdir. Bulgular, daha düzenli ve sık gazete okuma alışkanlığının ilk dönem öğrencileri arasında daha yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan öğrencilerin gazete okuma sıklıkları cinsiyet değişkeni ile ilişkilendirilebilir. Bu noktada tüm öğrenciler bazında cinsiyetle gazete okuma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı söylenebilir (Ki-kare: 5,32; sd: 5; p: 0,378). Bununla birlikte dönemler ayrı ayrı ele alındığında ilk dönemdeki erkek ve kadın öğrencilerin gazete okuma sıklıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiden söz edilebilir (Ki-kare: 8,90; sd: 3; p: 0,032). İlk dönemdeki erkek öğrencilerinin yarıdan fazlası (yüzde 53,6) yaklaşık her gün gazete okuduğunu söylerken, kadınların yarısı (yüzde 50) haftada 3-4 gün gazete okuyabildiklerini belirtmişlerdir. Son dönemdeki erkek ve kadın öğrenciler arasında gazete okuma sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Ki-kare:

4,70; sd: 5; p: 0,454). Erkek öğrencilerinin yüzde 34,1'i ve kadın öğrencilerinin de yüzde 36,8'i yaklaşık her gün gazete okuduklarını ifade etmişlerdir. Buna karşılık son dönem öğrencileri arasında haftada 3-4 gün gazete okuduğunu söyleyenlerin oranı erkeklerde yüzde 29,3 ve kadınlarda ise yüzde 23,7'dir. Ayrıca kadın öğrencilerin yüzde 18,4'ü de her gün düzenli olarak gazete okuduklarını ifade etmişlerdir. Erkeklerde bu oran yüzde 4,9 seviyesindedir. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak gazete okuma sıklıkları toplam öğrenci sayıları dikkate alınarak değerlendirildiğinde grafik 1 elde edilmektedir. Buradaki görsel sunum, genel olarak ilk dönemde erkek öğrencilerin, son dönemde ise kadın öğrencilerin daha düzenli gazete okurları olduklarını ortaya koymaktadır.

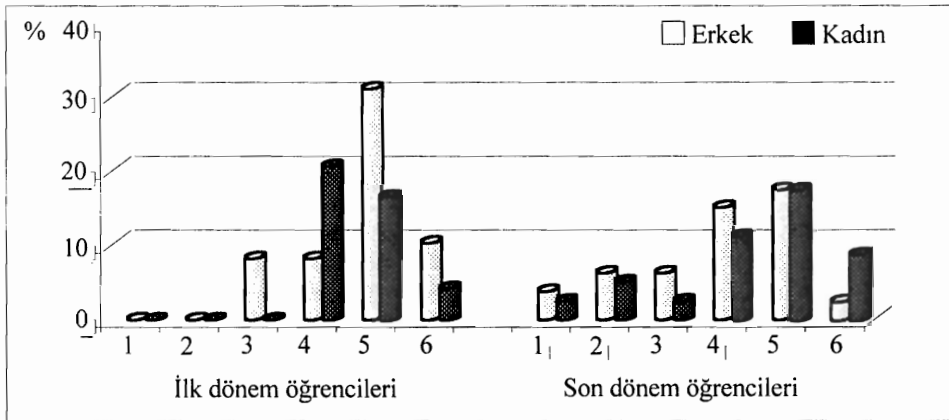
Gazete okuma sıklığının ilişkilendirilebileceği bir başka değişken, öğrencilerin gelir düzeyleridir. Tablo 4'te sunulduğu gibi ilk dönem öğrencileri arasında gelir seviyesi düşük (1) öğrenciler yaklaşık her gün gazete okuduklarını söylemektedirler (yüzde 23,8). Buna karşılık son dönem öğrencileri arasında yaklaşık her gün gazete oku-

duklarını söyleyenlerin daha fazla gelire sahip öğrenciler oldukları anlaşılmaktadır. Son dönem öğrencileri arasında 1-2 milyar lira gelire sahip olduğunu (3) söyleyen öğrencilerin yüzde 16,9'u yaklaşık her gün gazete okuduğunu ifade etmektedir. Her gün düzenli olarak gazete okuduğunu söyleyen (6), ilk dönem öğrencileri de çoğunlukla en alt düzeydeki gelir grubundadırlar (yüzde 9,5). En yüksek gazete okuma sıklığı (6), son dönem öğrencileri arasında gelir seviyesi (2) 500 milyon lira ile 1 milyar lira arasındaki öğrenciler arasında daha yüksektir (yüzde 7,8). Öğrencilerin gelir düzeyleri ve gazete okuma sıklıkları tek yönlü varyans analiziyle (ANOVA) karşılaştırıldığında iki değişkenin istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki sergilediği belirlenmektedir. Buna göre gelir düzeyi ile gazete okuma sıklığı negatif yönde birbiriyle ilişkilidir. Eş deyişle, gelir düzeyi arttıkça gazete okuma sıklığı azalmaktadır (F: 15,79; sd: 4; p: 0,033).

2.4 Öğrenciler bir günde gazete okumaya ne kadar zaman ayırıyor?

"Bir günde gazete okumaya ne kadar zaman ayı-

Grafik 1. İlk ve Son Dönem Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Gazete Okuma Sıklıkları

Tablo 4. Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklığı ve Gelir Durumları

Gelir Düzeyi	İlk dönem öğrencileri (%)						Son dönem öğrencileri (%)					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
1			2,4	7,1	23,8	9,5	1,3	2,6	2,6	6,5	7,8	2,6
2			2,4	7,1	16,7	7,1	1,3	1,3	1,3	6,5	9,1	7,8
3			2,4	9,5	7,1		2,6	1,3	3,9	7,8	16,9	
4				2,4	2,4			3,9			1,3	1,3
5								2,6	1,3	5,2	1,3	

rıyorsunuz?" sorusuna tüm öğrencilerden yanıt alınmış ve alınan yanıtlar tablo 5'te sunulmuştur. Çarpıcı bir biçimde ilk ve son dönem öğrencilerinin gazete okumaya ayırdıkları zaman birbirinden farklıdır. İstatistiksel olarak iki grubun gazete okumaya ayırdıkları zamanın farklı olup olmadığı gazete okumaya ayırdıkları zaman ortalamaları açısından T-test ile kontrol edildiğinde ilk dönemdeki öğrencilerin ortalaması "3"; son dönemdeki öğrencilerin ortalaması ise "2,60" çıkmaktadır. Her ikisi arasındaki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır (t: 2.34; sd: 124; p: 0,021). Bu sonuçlara göre ilk dönem öğrencilerin son dönemdeki öğrencilere göre gazete okumaya daha fazla zaman ayırdıkları söylenebilmektedir.

Tablo 5. Öğrenciler Bir Günde Gazete Okumaya Ne Kadar Zaman Ayırıyor?

	İlk dönem öğrencileri (%)	Son dönem öğrencileri (%)
15 dakikadan az	2,1	11,5
15-30 dakika kadar	25,0	37,2
30 dakika-1 saat kadar	47,9	33,3
1-2 saat kadar	20,8	15,4
2 saatten fazla	4,2	2,6

Öğrencilerin dönemleri ile gazete okumaya ayırdıkları zaman dağılımını gösteren yukarıdaki çapraz tablo incelendiğinde ilk dönem öğrencilerinin yaklaşık yarısı (yüzde 47,9) gazete okumaya 30 dakika ile 1 saat arasında bir süre ayırdığını söylerken, aynı süreyi ayıranların oranı son dönem öğrencileri arasında (yüzde 33,3) ikinci sırada gelmektedir. Gazete okumaya son dönem öğrencileri çoğunlukla 15 ile 30 dakika arasında bir süre ayırmaktadır. İlk dönem öğrenciler ara-

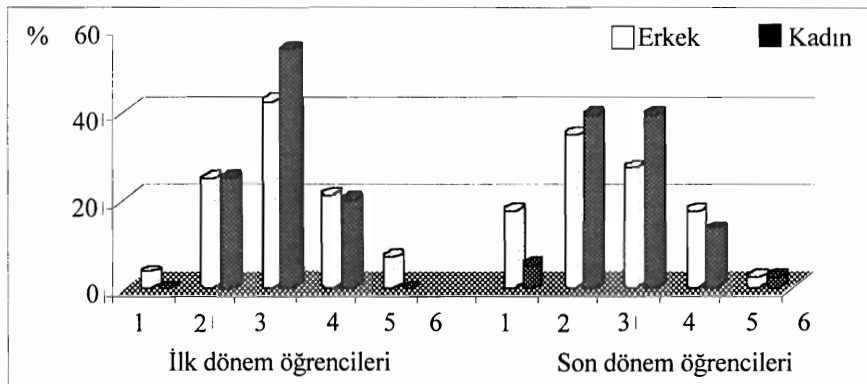
sında ise 15 ile 30 dakikalık zaman diliminde gazete okuyanların oranı dörtte birdir. Bulgulara göre ilk dönem öğrencileri, son dönem öğrencilerine göre gazete okumaya daha fazla zaman ayırmaktadır.

Gazete okumaya ayrılan zaman sorusu cinsiyet değişkeni ile ilişkilendirildiğinde ortaya çıkan sonuç çarpıcı bir farklılığa işaret etmemektedir. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlı değildir (Ki-kare: 4,77; sd: 4; p: 0,312). Ayrıntılar ele alındığında, ilk dönem öğrencileri arasında gazete okumaya 30 dakika ile 1 saat arasında zaman ayırdığını söyleyen kadınların oranı (yüzde 55) erkeklerden (yüzde 42,9) fazladır. Buna karşılık bir günde gazete okumaya 15 dakikadan az (yüzde 3,6) ya da 2 saatten fazla zaman ayırdığını söyleyen (yüzde 7,1) erkek öğrenciler bulunmaktadır. Kadınlar arasında ise bu iki uçta yer alan şıklara yanıt veren yoktur. Son dönem öğrencileri arasında durum biraz daha farklıdır. Erkek öğrenciler arasında gazete okumaya 15 dakikadan daha az zaman ayırdığını söyleyenlerin oranı oldukça yüksektir (yüzde 17,5) ve gazete okumaya 1-2 saat zaman ayıran öğrencilerin oranına eşittir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak gazete okumaya ayırdıkları zaman toplam öğrenci sayıları dikkate alınarak değerlendirildiğinde grafik 2 elde edilmektedir. Burada özellikle son dönemde genel olarak kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla gazete okumaya daha fazla zaman ayırdıkları görsel bir biçimde ifade edilebilmektedir.

Öğrencilerin gazete okuma sıklığı ile gazete okumaya ayırdıkları zaman arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Bu soruya öncelikle tüm öğrenciler açısından yanıt arandığında sonuçlar, tüm öğrencilerde gazete okuma sıklığı ve gazete okumaya ayrılan zaman arasında pozitif yönde orta düzey-

Grafik 2. İlk ve Son Dönem Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman

de anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır (Spearman's Rho: 0,311, p: 0,001). Dönemler ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise bu sorunun yanıtı ilk dönem öğrencilerinin gazete okuma sıklıkları ile bir günde gazete okumaya ayırdıkları zaman arasında pozitif yönde bir ilişki olduğudur. Ancak istatistiksel düzeyde bir anlamlılık ilişkisinden söz edilememektedir (Spearman's Rho: 0,204, p: 0,164). Son dönem öğrencileri arasında ise bu ilişki pozitif yönde orta düzeyde anlamlı çıkmaktadır (Spearman's Rho: 0,352; p: 0,020). Son dönem öğrencilerinin gazete okuma sıklıkları artarken, bir günde gazete okumaya ayırdıkları sürenin de paralel bir biçimde arttığı söylenebilmektedir.

2.5 Öğrencilerin en sık okudukları gazeteler nelerdir?

Öğrencilerin gazete tercihlerini konu alan, "En sık okuduğunuz gazete ya da gazeteler nelerdir?" biçimindeki soruya, en fazla okunan üç gazetenin işaretlenmesi istenilerek yanıt alınmıştır. Son dönem öğrencilerinden biri bu soruya yanıt vermezken, ilk dönem öğrencilerinin tamamı soruyu yanıtlamıştır. İstatistiksel olarak iki grubun verdiği yanıtlar arasındaki ilişki düzeyi anlamlıdır (Spearman's Rho: 0,836; p: 0,019). Bu durum öğrencilerin gazete tercihlerinin birbirine yakın olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo 6'da sunulduğu gibi ilk ve son dönem öğrencilerinin gazete tercihleri genel olarak farklı değildir.

İlk dönem öğrencileri en fazla Hürriyet, Milliyet gazeteleri (yüzde 21,7) ile Cumhuriyet gazetesini (yüzde 18,9) okumayı tercih etmektedirler. Son dönem öğrencileri arasında da Hürriyet gazetesi en fazla okunan gazete iken ikinci sırada Radikal (yüzde 19,5) ve ardından da Milliyet gazetesi (yüzde 15,1) gelmektedir. Sabah, Posta ve diğer gazetelerin okunurlukları son dönem öğrencileri arasında daha fazladır.

Tablo 6. Öğrenciler En Sık Hangi Gazeteleri Okuyorlar?

	İlk dönem öğrencileri (%)	Son dönem öğrencileri (%)
Hürriyet	21,7	21,6
Milliyet	21,7	15,1
Cumhuriyet	18,9	14,1
Radikal	17,9	19,5
Sabah	9,4	14,1
Posta	4,7	5,4
Diğer gazeteler	5,7	10,2

Öğrencilerin okudukları gazetelerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı ilk dönem öğrencileri arasında kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla oranda Vatan (yüzde 66,7) ve Milliyet (yüzde 52,2) gazetelerini okuduklarını ortaya koymaktadır. Diğer gazetelerde ise erkek okuyucuların ağırlığı yaklaşık 60 seviyelerindedir. Erkek öğrenciler arasında en fazla tercih edilen gazeteler Hürriyet (yüzde 29,8), Cumhuriyet (yüzde 25,5) ve Milliyet (yüzde 23,4) gazeteleridir. Kadın öğrencilerin tercihlerinde ise sıralama Milliyet (yüzde 25,5) ile Hürriyet (yüzde 19,1) ve Radikal (yüzde 19,1) biçiminde değişmektedir.

Son dönem öğrencilerinin okudukları gazetelere göre cinsiyet dağılımları dikkate alındığında ise en derin farklılığın Star ve Vatan gazetelerinde olduğunu belirlenmektedir. Star okurlarının 83,3'ü ve Vatan okurlarının yüzde 66,7'si erkek öğrencilerdir. Öte yandan kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla biçimde Cumhuriyet (yüzde 65,4) ve Hürriyet (yüzde 55) okudukları söylenebilir. Diğer gazetelerde ise yüzde 53 ile 60 seviyelerinde erkek öğrencilerin ağırlığı dikkati çekmektedir. Erkek öğrencilerin en fazla tercih ettikleri gazeteler Radikal (yüzde 28,2), Hürriyet (yüzde 23,1) ve Milliyet (yüzde 19,2) gazeteleridir. Kadın öğrencilerin en fazla tercih ettikleri gazeteler ise Hürriyet (yüzde 28,2), Cumhuriyet (yüzde 21,8) ve Radikal (yüzde 17,9) biçiminde sıralanmaktadır.

İlk ve son dönem öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre gazete tercihleri karşılaştırıldığında birbirine zıt durumlardan söz etmek mümkündür. İlk dönem erkek öğrencileri kadın öğrencilerden daha fazla oranda Cumhuriyet, Hürriyet ve Vatan gazetesi okurları iken, son dönemde bu gazetelerin kadın okurlarının oranı erkeklerden daha fazladır.

Öğrencilerin gazete tercihleri ile gazete okuma sıklıkları arasındaki dağılım incelendiğinde farklılıkların Posta ve Vatan gazetesi okurlarında olduğu dikkati çekmektedir. Diğer gazetelerin okurları ağırlıklı olarak haftada 3-4 gün gazete okuduklarını ifade ederlerken, Posta gazetesi okurlarının yüzde 60'ı haftada 1-2 gün gazete okuduklarını, Vatan gazetesi okurlarının ise yüzde 66,7'si yaklaşık her gün gazete okuduklarını söylemektedirler. Son dönem öğrencilerinin gazete okuma sıklıkları konusunda da genel olarak bir farklılık dikkati çekmemektedir. Burada da gazete okurlarının ağırlıklı olarak haftada 3-4 gün gazete okuyabildikleri belirlenmektedir. Ancak Star gazetesi okurlarının yüzde 33'ü gazete okuyamadığını söylerken, yine Star gazetesi okurlarının yüzde 33'ü ve Vatan gazetesi okurlarının da yüzde 44'ü haftada 1-2 gün gazete okuyabildiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin gazete tercihleri gazete okumaya ayrılan zaman ile karşılaştırılabilir. Bu durumda ilk dönem öğrencileri arasındaki her bir gazetenin okurlarının yaklaşık yarısının bir günde gazete okumaya ortalama 30 dakika ile 1 saat arasında zaman ayırdığı ortaya çıkarken, Posta gazetesi okurlarının yüzde 60'ı gazete okumaya 15 ile 30 dakika arasında zaman ayırdıklarını ifade etmişlerdir. Son dönem öğrencilerinin ise her bir gazetenin okurlarının büyük bölümü gazete okumaya 15 ile 30 dakika arasında zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Ancak Hürriyet ve Vatan gazetelerini okuyanların büyük bölümü gazete okumaya daha fazla zaman ayırdıklarını (30 dakika ile 1 saat arasında) söylemektedirler.

2.6 Öğrenciler okudukları gazeteye hangi düzeyde güveniyor?

Öğrencilerin okudukları gazeteye duydukları güven düzeyinin ölçmek için ankette "Okuduğunuz gazeteye ne ölçüde güven duyuyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerden bu soruya; güveniyorum, fikrim yok ya da güvenmiyorum biçiminde sıralanan, üçlü ölçekle yanıt alınmıştır. Son dönem öğrencilerinden yine biri bu soruya yanıt vermezken, ilk dönem öğrencilerinin tamamı soruyu yanıtlamışlardır.

Tablo 7'de sunulan bulgular son dönem öğrencilerinin yarıdan fazlasının (yüzde 64,1) ve ilk dönem öğrencilerinin de yarısının (yüzde 50) okudukları gazetelere güvendiklerini ortaya koymaktadır. Okuduğu gazeteye güvenmediğini söyleyenlerin oranı ise iki grup öğrenci arasında da hemen hemen birbirine yakındır. Ancak dikkat çekici bir biçimde ilk dönem öğrencileri arasında bu soruya "fikrim yok" yanıtı verenlerin oranı (yüzde 22,9), son dönem öğrencilerine göre (yüzde 9,0) oldukça yüksektir. İlk dönem öğrencileri arasında görülen bu kararsızlık, son dönem öğrencileri arasında daha azdır ve bu doğrultuda gazetelere duyulan güven son dönem öğrencileri arasında daha yüksek çıkmaktadır.

Tablo 7. Öğrenciler Dönemlerine Göre Okudukları Gazeteye Hangi Düzeyde Güveniyor?

	İlk dönem öğrencileri (%)	Son dönem öğrencileri (%)
Güveniyorum	50,0	64,1
Fikrim yok	22,9	9,0
Güvenmiyorum	27,1	26,9

Öğrencilerin okudukları gazeteye güven düzeyleri cinsiyet değişkeni ile ilişkilendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır (Ki-ka-

re: 13,02; sd: 2; p: 0,001). Eş deyişle erkek ve kadın öğrencilerin okudukları gazeteye duydukları güven derecesi birbirinden farklıdır. Tablo 8'de sunulduğu gibi erkek öğrencilerin yarıdan azı (yüzde 44,1) okudukları gazeteye güvendiklerini belirtirken, kadın öğrencilerde bu oran yüzde 75,9'a çıkmaktadır. Benzer şekilde kadın öğrencilerin yalnızca yüzde 15,5'lik bir kesimi okudukları gazeteye güvenmedikleri belirtmişlerdir. Öte yandan erkek öğrencilerin ise yüzde 36,8'i bu güvensizliklerini dile getirmişlerdir.

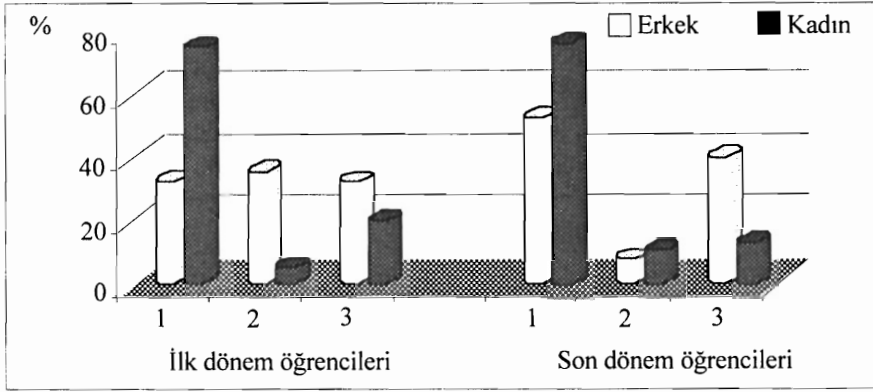
Tablo 8. Öğrenciler Cinsiyetlerine Göre Okudukları Gazeteye Hangi Düzeyde Güveniyor?

	Erkek öğrencileri (%)	Kadın öğrencileri (%)
Güveniyorum	44,1	75,9
Fikrim yok	19,1	8,6
Güvenmiyorum	36,8	15,5

Dönemler ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise, ilk dönemdeki kadın öğrencilerin büyük çoğunluğunun (yüzde 75) okudukları gazeteye güvendiklerini ortaya çıkmaktadır. Son dönemde de kadınlar arasında okudukları gazeteye güven oranı farklı değildir (yüzde 76,4) ve erkeklerden (yüzde 52,5) daha yüksektir. Erkekler, kadınlara oranla gazetelere daha az güvenmektedirler. İlk dönemdeki erkek öğrencilerin okudukları gazeteye güven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık dikkati çekmemektedir. Okudukları gazeteye "güveniyorum" diyen erkek öğrencilerin oranı (yüzde 32,1), "güveniyorum" diyenlerle eşittir. "Fikrim yok" yanıtı veren erkek öğrencilerin oranı (yüzde 35,7) ise, ilk dönemde dikkat çekici biçimde yüksektir. Toplam öğrenci sayısı dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında ise grafik 3'ü elde etmek mümkündür. Burada da "güveniyorum" yanıtı veren kadın öğrencilerin oranı görsel bir biçimde dikkati çekmektedir.

Öte yandan öğrencilerin okudukları gazeteye duydukları güven seviyesi, öğrencilerin gazete okuma sıklıkları ve gazete okumaya ayırdıkları zaman gibi değişkenlerle ilişkilendirilebilir. Okudukları gazetelere güvendiklerini söyleyen öğrencilerin, daha sık gazete okurları ya da gazete okumaya daha fazla zaman ayıran öğrenciler olup olmadığı merak edilebilir. Öncelikle tüm öğrenciler açısından değerlendirildiğinde bu soruya bulguların verdiği yanıtlar gazete okuma sıklıkları ve gazete okumaya ayrılan zaman ile gazetelere duyulan güven düzeylerinin istatistiksel olarak negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. İstatistiksel olarak gazetelere duyulan güven seviyesi ile gazete okuma sıklığı (Spearman's Rho: -0,186; p: 0,040) ve gazete okumaya

Grafik 3. İlk ve Son Dönem Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Okudukları Gazeteye Güven Düzeyleri

ayrılan zaman (Spearman's Rho: -0,231; p: 0,009) arasındaki ilişki düzeyi anlamlı ve ters yöndedir.

Dönemler ayrı ayrı analiz edildiğinde ilk dönem öğrencileri için istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte gazetelere duyulan güven seviyesi ile gazete okuma sıklığı (Spearman's Rho: -0,117; p: 0,428) ve gazete okumaya ayrılan zaman (Spearman's Rho: -0,259; p:0,075) arasındaki ilişki düzeyi negatiftir. Ancak son dönem öğrencileri açısından her iki ilişkinin de yine negatif yönde ancak anlamlı düzeyde olduğu söylenebilir. Gazetelere duyulan güven seviyesi ile gazete okuma sıklığı (Spearman's Rho: -0,243; p: 0,037) ve gazete okumaya ayrılan zaman (Spearman's Rho: -0,237; p: 0,037) arasında anlamlı ve ters yönde bir ilişki vardır. Eş deyişle, gazetelere daha fazla güvenen öğrenciler daha az sıklıkta gazete okuyan ve gazete okumaya daha az zaman ayıran öğrencilerdir. Düzenli gazete okurları gazetelere daha az güven duymaktadırlar.

Öğrencilerin gazete tercihleri ile okudukları gazeteye duydukları güven derecesi çapraz olarak karşılaştırıldığında ilk dönem öğrencileri arasında Milliyet (yüzde 56,5) ve Cumhuriyet (yüzde 50) gazetesi okurlarının gazetelerine daha fazla güvendikleri ortaya çıkmaktadır. Radikal gazetesi okurları arasında bu oran eşittir (yüzde 42,1). Posta gazetesi okurlarının ise yüzde 60'ı okudukları gazeteye güven konusunda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Son dönem öğrencileri arasında ise Cumhuriyet gazetesi okurlarının okudukları gazeteye güvenme oranı yüzde 88,5'tir. Yalnızca bir Cumhuriyet okuru, okuduğu gazeteye güven duymadığını ifade etmiştir. Radikal okurları arasında da güven düzeyi yüksektir. Gazete okurlarının yüzde 66,7'si okudukları gazeteye güven duyduklarını ifade etmişlerdir. Hürriyet ve Posta gazetesi okurları arasında ise okudukları gazeteye güven oranı yüzde 60 seviyesindedir. Diğer

gazeteler için güven düzeyi genel olarak yüzde 50'nin üzerindedir. Yalnızca Vatan gazetesi okurları arasında "güvenmiyorum" yanıtını verenlerin oranı daha yüksektir (yüzde 44,4).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü ilk ve son dönem öğrencilerinin basına olan ilgi düzeylerini karşılaştırmayı amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgular genel olarak söz konusu ilişkinin birbirine olan yakınlığını ortaya koymuştur. Öğrencilerin haberleri takip etme yöntemleri, gazete okuma sıklıkları, gazeteye ayırdıkları zaman ve okumayı tercih ettikleri gazeteler birbirinden çarpıcı bir biçimde farklılık göstermemektedir. Farklılıklar daha çok cinsiyet ve gelir gibi diğer değişkenler bazında ortaya çıkmaktadır.

İki grup arasındaki bu benzerlik, öncelikle basın ve yayın eğitimi alan öğrencilerin basına olan ilgi düzeylerinin artmış olabileceğine dair öngörülerin yanlış olabileceğine yönelik önemli bir veri sağlamaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre bölüme yeni gelen öğrencilerin bir gazeteyi okumaya ayırdıkları zaman son dönem öğrencilerine göre daha tutarlı ve daha uzundur. Bu durum basına ilgi duyan öğrencilerin bölüme kayıt yaptırdıklarını, ancak öğrenimlerini sürdüren öğrenciler arasında aynı ilgi düzeyine rastlanmadığını ortaya koymaktadır. Ancak okudukları gazeteye son dönem öğrencilerinin daha fazla güven duydukları ve ilk dönem öğrenciler arasında ise daha fazla oranda belirsizliğin hakim olduğunu ifade edilmelidir.

Şimdilik elde edilen bulgular basın ve yayın bölümünde verilen eğitimin öğrenciler üzerinde ne gibi değişiklikler meydana getirdiğini oraya koyacak nitelikte sayılamaz. Çünkü karşılaştırılan iki grup öğrencinin niteliklerinin bu çalışmada

sabit tutulması söz konusu değildir. Bu çalışmada ilk döneme kayıt yaptıran öğrencilere ileriki yıllarda ya da mezuniyetleri aşamasında gerçekleştirilecek aynı alan araştırması, ancak öğrencilerin aldıkları eğitimle basına karşı ilgi durumlarında bir değişiklik olup olmadığı sorusuna yanıt verebilecektir. Ayrıca bu çalışmanın ileride yinelenmesi bilgilerin genellenebilir nitelik kazanması açısından da önemlidir. Diğer dönemlerdeki

öğrencilere, diğer bölümlerdeki öğrencilere ve diğer iletişim fakültelerindeki öğrencilere benzer bir alan araştırmasının her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesi verilen eğitimin niteliği ve kalitesi anlamındaki tartışmalara ve hiç şüphesiz elde edilen bulgular basın okurluğu hakkındaki diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında da önemli katkılar sağlayacaktır. ■